

Allmenngjøring. LOs kommentar hos Fafo 27.10.15

I desember 2004 ble det første allmenngjøringsvedtaket gjort gjeldende gjennom forskrift. Da ble deler av Verkstedoverenskomsten, Byggfagsoverenskomsten og Landsoverenskomsten for Elektrofag gjort gjeldende, geografisk avgrensa til syv petroleumsanlegg på land.

Dette var første gang loven om Allmenngjøring, som kom i 1993 i forbindelse med EØS avtalen, ble tatt i bruk.

Det var en bred debatt og ulike meninger innad i LO om vi skulle bruke allmenngjøring som virkemiddel for å få bukt med alle de useriøse underleverandørene som opererte på de petrokjemiske anleggene.

Det var mange påstander om underbetaling, lange arbeidsdager og mye useriøsitet.

Noen argumenter mot var:

- Skal vi "gi bort" deler av tariffavtalen til folk som ikke betaler kontingent?
- Folk vil melde seg ut av fagforeningen når de får tarifflønn allikevel.
- Vanskeligere å organisere folk.
- Hva skal vi kreve allmenngjort?

Men det ble til slutt enighet om å sende inn begjæring til tariffnemnda der vi bl.a. ba om at minstelønnsatsene, skift- og ulempetilleggene og arbeidstid ble allmenngjort.

Vi har gjort oss noen erfaringer siden 2004. En undersøkelse blant LOs tillitsvalgtspanel viser at støtten til allmenngjøring av tariffavtaler nå er overveldende. 51 % sier tiltaket er svært godt og 34 % sier det er ganske godt. Altså er 85 % av våre tillitsvalgte positive.

Allmenngjøring har heller ikke økt gratispassasjerproblemet for fagforeningene, men snarere gjort det lettere å rekruttere utenlandske arbeidere. Tusenvis av østeuropeere har blitt fagorganisert i Norge.

Det er heller ingen indikasjon på at allmenngjøring har ført til at det tegnes færre tariffavtaler.

En evaluering Fafo tidligere har gjort av tiltaka mot sosial dumping, som ble innført av den rød-grønne regjeringen, viser også at Allmenngjøring av tariffavtaler er det beste verktøyet vi har mot sosial dumping.

Rapporten som fremlegges her i dag forsterker dette. Rapporten bekrefter også det vi har sett og advart mot. Nemlig at:

- Den enorme innvandringen har gitt et tilbudssjokk som vi ikke var godt nok forberedt på
- Innvandringen har redusert lønnsveksten (og samla sett bremsa utviklingen med 8 %)
- Innvandringen har gitt en markant reduksjon i produktiviteten. Vi har illustrert det gjennom økt bruk av ufaglært arbeidskraft samt at det stadig blir flere "funksjonærer" på byggeplassene

Det viktigste er imidlertid bekræftelsen på at Allmenngjøringen har bidratt til å bremse endringene i lønnsdannelsen, i prisdannelsen, i produktiviteten og i etterspørselen etter arbeidskraft.

Allmenngjøringen har dempet det negative presset og har virket i tråd med det som var intensjonene. Men den har ikke greid å kompensere for utviklingen. Det betyr at vi må forsterke denne ordningen.

I dag har vi allmenngjort innenfor seks næringer.

- Byggeplasser i Norge, FF
- Jordbruk og gartnerinæringene, FF
- Skips- og verftsindustrien, FF
- Renholdsbedrifter, NAF
- Fiskeindustrien, NNN. **Nytt i år.**
- Elektrofagene, El & IT Forbundet. **Nytt i år**

To nye bransjer har nylig vært under behandling, nemlig godsbiltransport og turbussbransjen. Begge disse ble nylig allmenngjort. Det er YS som er part i disse avtalene.

Men vi sliter med å få allmenngjort og det er lange prosesser. Derfor har LO spilt inn tre forslag som skal gjøre det lettere.

- Dokumentasjonskravet bør lempes på.
- Omvendt bevisbyrde. Hvis det først er allmenngjort innenfor et område så gjelder vedtak til noen begjærer det opphevet og dokumenterer at det ikke er noe problem i den bransjen lenger,
- Øke vedtakets gyldighetstid fra 2 til 4 år.
-

Flere andre tiltak som den forrige regjeringen gjennomførte, som informasjon og påseplikt, innsynsrett for tillitsvalgte og solidaransvar er knyttet opp til allmenngjorte områder.

Det betyr at når vi får allmenngjort så får vi flere viktige verktøy med på kjøpet og ikke minst så gir vi kontrollatene flere hjemler å kontrollere lønns- og arbeidsvilkår.

I områder med allmenngjøring er det fortsatt en del ulovlig lønnsdumping, men i områder uten allmenngjøring er jo denne dumpingene i utgangspunktet lovlig. Rapporten viser at langt flere ville hatt lav lønn uten allmenngjøring.

I Norge er det partene i arbeidslivet som skal bestemme lønnspolitikken og fastsette minstelønnssetningene innenfor de enkelte bransjer. Dette er godt forankra i den norske modellen gjennom

frontfagsmodellen og den sentraliserte lønnsdannelsen som har gitt oss de gode resultatene.

Det betyr at det er tariffavtalene som utgjør en slags nasjonal minstelønn.

Det er partene som gjennom ansvarsfulle forhandlinger sentralt tar hensyn til lønnsevnene i de ulike bransjene. Slik vil vi fortsatt ha det. Vi avviser alle forslag om en lovfestet minstelønn. Det vil legitimere en enda sterkere underbetaling i flere bransjer, utfordre vårt tariffbaserte system og ikke minst rokke ved den norske modellen som man i hvert fall hevder å ville ivareta.

Vårt svar er derfor at arbeidsministeren bør komme oss i møte og vurdere forenklinger i allmenngjøringsinstituttet.

Vi må ha mer av det som virker.